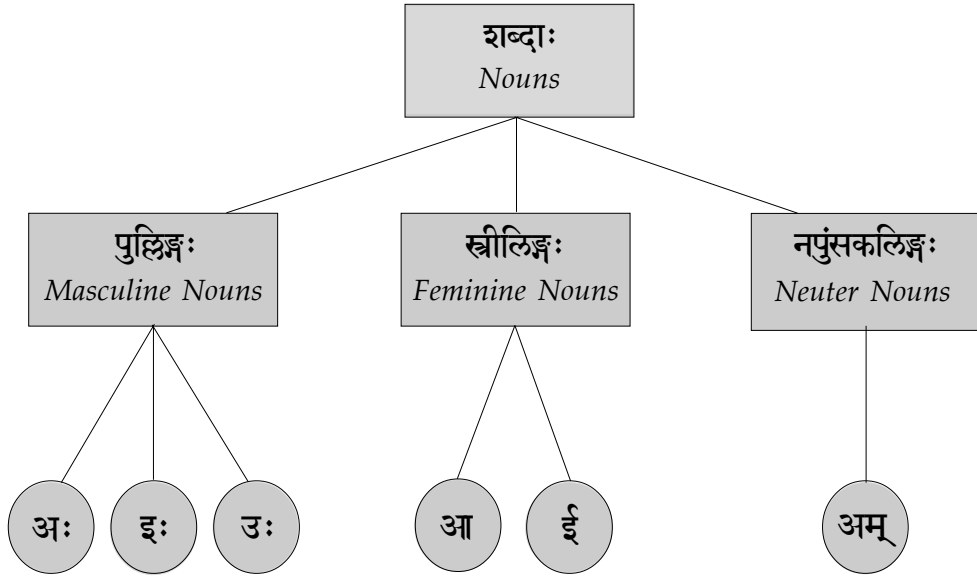

2

शब्दाः Nouns

Based on their gender, nouns are classified into three types – masculine, feminine and neuter. The specific mention of the noun's gender is found in Sanskrit lexicons such as *Amara-koṣa*. However, some rules are given here for the students' easy comprehension.

2.1 पुलिङ्गः – Masculine Gender Nouns

Words which end with अः, इः and उः are usually masculine gender nouns. The two vertical dots (:) are called 'visarga'. When words end with अः, they are called akārānta-pullīṅga; when they end with इः, they are called ikārānta-pullīṅga; and when they end with उः, they are called ukārānta-pullīṅga.

2.2 स्त्रीलिङ्गः – Feminine Gender Nouns

Words that end with आ and ई are usually feminine gender nouns (ākārānta-strīlinga and īkārānta-strīlinga).

2.3 नपुंसकलिङ्गः – Neuter Gender Nouns

Words that end with अम् are usually neuter gender nouns (ākārānta-napumsakalinga).

Masculine Gender Nouns

Words ending with अः	Words ending with इः	Words ending with उः
1. अजः	1. अरिः	1. इन्दुः
2. अर्थः	2. कविः	2. गुरुः
3. रामः	3. पतिः	3. तरुः
4. करः	4. मुनिः	4. शम्भुः
5. दूतः	5. अग्निः	5. रिपुः

Feminine Gender Nouns

Words ending with आ	Words ending with ई
1. भार्या	1. नदी
2. छाया	2. नारी
3. माया	3. पत्नी
4. चिन्ता	4. पार्वती

Neuter Gender Nouns

Words ending with अम्

1. चित्रम्
2. भवनम्
3. क्षेत्रम्
4. उपवनम्

More Masculine Gender Nouns

1. अजः	–	Goat	23. कालः	–	Time
2. अर्थः	–	Meaning	24. कीटः	–	Worm
3. अलसः	–	Lazy person	25. कूपः	–	Well
4. अनलः	–	Fire	26. कृषीवलः	–	Farmer
5. अनुगः	–	Follower	27. केशः	–	Hair
6. अश्वः	–	Horse	28. कोविदः	–	Expert
7. अधरः	–	Lip	29. कोशः	–	Treasure
8. जयः	–	Victory	30. खरः	–	Donkey
9. अरिः	–	Enemy	31. खगः	–	Bird
10. अनिलः	–	Wind	32. खलः	–	Wicked man
11. अभिभवः	–	Overpowering	33. गायकः	–	Singer
12. आचार्यः	–	Teacher	34. घटः	–	Pot
13. आदेशः	–	Order	35. घ्राणः	–	Nose
14. आदर्शः	–	Mirror	36. चतुरः	–	Clever
15. आहारः	–	Food	37. चक्षुः	–	Eye
16. इन्दुः	–	Moon	38. चित्रकः	–	Leopard
17. उद्यमः	–	Effort	39. चोरः	–	Thief
18. अङ्कुरः	–	Sprout	40. जलदः	–	Cloud
19. काकः	–	Crow	41. जनगणः	–	Community
20. कन्दुकः	–	Ball	42. जन्तुः	–	A creature
21. कवाटः	–	Door	43. तरुः	–	Tree
22. कविः	–	Poet	44. तुषारः	–	Dew, mist

45. दक्षः	–	Expert
46. दक्षिणहस्तः	–	Right hand
47. दशनः	–	Tooth
48. दूतः	–	Messenger
49. नटः	–	Actor
50. नरः	–	Man
51. नारिकेलः	–	Coconut
52. नाविकः	–	Boat-man
53. नृपतिः	–	King
54. पतिः	–	Husband
55. पक्षः	–	Wing
56. पटुः	–	Smart person
57. परोपकारः	–	Helping others
58. परापकारः	–	Harming others
59. पाणिः	–	Hand, palm
60. विद्यालयः	–	School
61. पावकः	–	Fire
62. प्रातराशः	–	Breakfast
63. अन्तकः	–	Yama
64. बालः	–	Boy
65. भक्तः	–	Devotee
66. भटः	–	Soldier

67. भेकः	–	Frog
68. समुद्रः	–	Ocean
69. मस्तकः	–	Head
70. मेषपालः	–	Shepherd
71. मोघः	–	Vain
72. यतिः	–	Saint
73. रथः	–	Chariot
74. रिक्तः	–	Empty
75. रिपुः	–	Enemy
76. लोकः	–	World
77. वक्षः	–	Chest
78. वटवृक्षः	–	Banyan tree
79. वत्सः	–	Calf
80. वामहस्तः	–	Left hand
81. वातः	–	Wind
82. विवादः	–	Dispute
83. विघ्नः	–	Obstacle
84. विशालः	–	Big
85. व्यायामः	–	Exercise
86. शालिः	–	Paddy
87. शाकटिकः	–	Cart-man
88. शिशुः	–	Child

89. शम्भुः	–	Lord Śiva
90. सरः	–	Tank
91. स्कन्धः	–	Shoulder

92. हारः	–	Garland
93. हीरकः	–	Diamond

More Feminine Gender Nouns

1. अटवी	–	Forest
2. आशा	–	Desire
3. कन्या	–	Girl
4. कर्तरी	–	Scissor
5. कुञ्चिका	–	Key
6. कौमुदी	–	Moonlight
7. घण्टा	–	Bell
8. चिन्ता	–	Worry
9. चूडा	–	Crest
10. जननी	–	Mother
11. देवता	–	Goddess
12. धरा	–	Earth
13. धात्री	–	Nurse
14. नारी	–	Woman
15. नासा	–	Nose
16. नौका	–	Boat
17. पत्नी	–	Wife
18. पत्रिका	–	Letter
19. पेटिका	–	Box

20. भार्या	–	Wife
21. मही	–	Earth
22. माला	–	Garland
23. मृषा	–	Falsehood
24. मृत्तिका	–	Clay
25. मेधा	–	Memory
26. लक्ष्मी	–	Lakṣmī
27. वाहिनी	–	Army
28. वार्ता	–	News
29. विद्या	–	Knowledge
30. वीथी	–	Street
31. वेदना	–	Pain
32. शर्करा	–	Sugar
33. शर्वरी	–	Night
34. शाखा	–	Branch
35. शुण्डा	–	Trunk
36. सभा	–	Assembly
37. स्पृहा	–	Desire

More Neuter Gender Nouns

1. अक्षरम्	–	Syllable	23. गात्रम्	–	Body
2. अजिनम्	–	Deer-skin	24. गोपुरम्	–	Tower
3. अम्बरम्	–	Sky	25. घृतम्	–	Ghee
4. अनृतम्	–	Falsehood	26. चित्रम्	–	Picture
5. अध्ययनम्	–	Study	27. चक्रम्	–	Wheel
6. आननम्	–	Face	28. छत्रम्	–	Umbrella
7. आभरणम्	–	Ornament	29. छिद्रम्	–	Hole
8. उत्तरम्	–	Answer	30. जठरम्	–	Belly
9. उद्यानम्	–	Garden	31. तृणम्	–	Grass
10. उदरम्	–	Stomach	32. तोयम्	–	Water
11. उपवनम्	–	Garden	33. दुग्धम्	–	Milk
12. ओदनम्	–	Cooked rice	34. धनम्	–	Wealth
13. औषधम्	–	Medicine	35. धान्यम्	–	Grain
14. कर्गलम्	–	Paper	36. धैर्यम्	–	Courage
15. कन्दम्	–	Root	37. नक्षत्रम्	–	Star
16. कलत्रम्	–	Wife	38. नयनम्	–	Eye
17. कलेवरम्	–	Body	39. नीडम्	–	Nest
18. कर्मगृहम्	–	Work-place	40. नगरम्	–	City
19. काव्यम्	–	Poetry	41. पदम्	–	Step
20. कुण्डलम्	–	Earring	42. पञ्जरम्	–	Cage
21. कौशलम्	–	Skill	43. पर्णम्	–	Leaf
22. कोटरम्	–	Hollow of a tree	44. पात्रम्	–	Vessel
			45. पातकम्	–	Sin

46. पुष्पम्	–	Flower	58. विश्वम्	–	World
47. फलम्	–	Fruit	59. शकटम्	–	Cart
48. बन्धनम्	–	Bondage	60. शाकम्	–	Vegetable
49. भवनम्	–	House	61. साहसम्	–	Bravery
50. मूल्यम्	–	Price	62. सोपानम्	–	Step, stairs
51. मोदकम्	–	Sweet ball	63. स्वच्छम्	–	Clean
52. योजनम्	–	8 miles	64. हिमम्	–	Snow
53. ललाटम्	–	Forehead	65. क्षीरम्	–	Milk
54. लवणम्	–	Salt	66. क्षेत्रम्	–	Field
55. लोचनम्	–	Eye	67. ज्ञानम्	–	Knowledge
56. वदनम्	–	Face			
57. वस्त्रम्	–	Dress			

फलानि – Fruits

1. कदलीफलम्	–	Banana	6. अनानसफलम्	–	Pineapple
2. नारङ्गफलम्	–	Orange	7. दाडिमफलम्	–	Pomegranate
3. निम्बूकफलम्	–	Lemon	8. बहुबीजफलम्	–	Guava
4. द्राक्षाफलम्	–	Grape	9. आम्रफलम्	–	Mango
5. पनसफलम्	–	Jackfruit			

मृगाः – Animals

1. धेनुः	–	Cow	4. मार्जारः	–	Cat
2. कुक्कुरः	–	Dog	5. सिंहः	–	Lion
3. गजः	–	Elephant	6. वानरः	–	Monkey

7. मूषकः	–	Rat
8. व्याघ्रः	–	Tiger
9. उष्ट्रः	–	Camel
10. हरिणः	–	Deer
11. भल्लूकः	–	Bear

12. शशः	–	Rabbit
13. गर्दभः	–	Donkey
14. वराहः	–	Pig
15. शृगालः	–	Fox
16. वृकः	–	Wolf

पक्षिणः – Birds

1. हंसः	–	Swan
2. मयूरः	–	Peacock
3. कोकिलः	–	Cuckoo
4. शुकः	–	Parrot
5. काकः	–	Crow
6. कुक्कुटः	–	Cock

7. कुक्कुटी	–	Hen
8. कपोतः	–	Dove
9. उलूकः	–	Owl
10. बकः	–	Crane
11. चटकः	–	Sparrow

प्राणिनः – (Other) Living Beings

1. मण्डूकः	–	Frog
2. मत्स्यः	–	Fish
3. कूर्मः	–	Tortoise
4. मकरः	–	Crocodile
5. सर्पः	–	Snake
6. कर्कटः	–	Crab

7. गृहगोधिका	–	House lizard
8. वृश्चिकः	–	Scorpion
9. मक्षिका	–	Fly
10. मशकः	–	Mosquito
11. मधुकरः	–	Honeybee
12. पिपीलिका	–	Ant

वर्णाः – Colours

1. कृष्णः	–	Black
-----------	---	-------

2. श्वेतः	–	White
-----------	---	-------

3. पीतः	–	Yellow	6. पाटलः	–	Rose
4. हरितः	–	Green	7. नीलः	–	Blue
5. कषायः	–	Orange	8. रक्तः	–	Red

वृक्षाः – Trees

1. आम्रवृक्षः	–	Mango tree	5. वटवृक्षः	–	Banyan tree
2. तालवृक्षः	–	Palm tree	6. अश्वत्थवृक्षः	–	Peepal tree
3. पनसवृक्षः	–	Jack tree	7. नारिकेलवृक्षः	–	Coconut tree
4. कदलीवृक्षः	–	Banana tree			

शरीरस्य अङ्गानि – Parts of the Body

1. शिरः	–	Head	8. हस्तः	–	Hand
2. नेत्रम्	–	Eye	9. अङ्गुली	–	Finger
3. श्रोत्रम्	–	Ear	10. नखः	–	Nail
4. नासिका	–	Nose	11. कण्ठः	–	Neck
5. मुखम्	–	Mouth	12. उदरम्	–	Belly
6. दन्तः	–	Teeth	13. ऊरुः	–	Thigh
7. जिह्वा	–	Tongue	14. पादः	–	Leg

पुष्पाणि – Flowers

1. कमलम्	–	Lotus	4. मल्लिका	–	Jasmine
2. जपाकुसुमम्	–	Hibiscus	5. सूर्यकान्तिः	–	Sunflower
3. गुलावपुष्पम्	–	Rose			

रसाः – Tastes

1. मधुरः	–	Sweet	4. अम्लः	–	Sour
2. कषायः	–	Astringent	5. तिक्तः	–	Bitter
3. कटुः	–	Pungent	6. लवणः	–	Salty

दिशाः – Directions

1. उत्तरा	–	North	3. पश्चिमा	–	West
2. पूर्वा	–	East	4. दक्षिणा	–	South

वासराः – Days

1. रविवासरः	–	Sunday	5. गुरुवासरः	–	Thursday
2. सोमवासरः	–	Monday	6. शुक्रवासरः	–	Friday
3. मङ्गलवासरः	–	Tuesday	7. शनिवासरः	–	Saturday
4. बुधवासरः	–	Wednesday			

वाहनानि – Vehicles

1. कारयानम्	–	Car	5. त्रिचक्रिका	–	Auto
2. शकटम्	–	Cart	6. नौका	–	Boat
3. विमानम्	–	Aeroplane	7. महानौका	–	Ship
4. लोकयानम्	–	Bus			

गृहम् – House

1. भित्तिः	–	Wall	3. इष्टिका	–	Brick
2. छदिः	–	Roof	4. वातायनम्	–	Window

5. कवाटम् – Door
6. सोपानम् – Steps

7. द्वारम् – Entrance
8. उपवनम् – Garden

कुटुम्बः – Family

1. पिता – Father
2. माता – Mother
3. पितामहः – (Paternal)
Grandfather
4. पितामही – (Paternal)
Grandmother

5. अनुजा – Younger sister
6. अनुजः – Younger brother
7. अग्रजः – Elder brother
8. अग्रजा – Elder sister

विद्यालयः – School

1. अध्यापकः – Teacher (M)
2. अध्यापिका – Teacher (F)
3. छात्रः – Student (M)
4. छात्रा – Student (F)
5. उत्पीठिका – Table
6. आसन्दः – Chair

7. कृष्णफलकम् – Blackboard
8. पुस्तकम् – Book
9. अक्षरम् – Letter, syllable
10. अङ्कनी – Pencil
11. लेखनी – Pen

ऋतुः – Season

1. हेमन्तः – Winter
2. शिशिरः – Cold season
3. वसन्तः – Spring

4. ग्रीष्मः – Summer
5. वर्षा – Rainy season
6. शरत् – Autumn

मासः – *Month*

1. मार्गशीर्षः – November-December	7. ज्येष्ठः – May-June
2. पौषः – December-January	8. आषाढः – June-July
3. माघः – January-February	9. श्रावणः – July-August
4. फाल्गुनः – February-March	10. भाद्रपदः – August-September
5. चैत्रः – March-April	11. आश्विनः – September-October
6. वैशाखः – April-May	12. कार्तिकः – October-November

